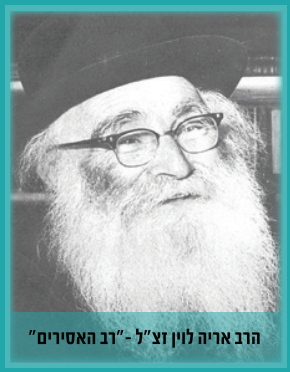
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 279 | י"ח חשוון תשפ"ג

פרשת וירא

דרך חיים

"אמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הקובע מקום לתפלתו - אלהי אברהם בעזרו, וכשמת - אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו. ואברהם אבינו מנא לן (מנין לנו) דקבע מקום? דכתיב: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" (בראשית יט כז), ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר: "ויעמוד פינחס ויפלל" (תהלים קו ל)" (ברכות ו:).

תפילתו של אברהם אבינו היא אותה התפילה שמתפלל אברהם אבינו על הפיכת סדום. מתפלל אברהם אבינו אל הקב"ה שיחון את העיר אם ימצא בה כמה צדיקים. לאחר שמשיב הקב"ה כי אף עשרה צדיקים אין בעיר אומר הכתוב "וילך ה' כאשר כלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקמו" (בראשית יח לג). זוהי התפילה הראשונה של אברהם אבינו, ולמחרת נאמר "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" אמש. באותו המקום שעמד אברהם אמש עמד אברהם להתפלל שוב, וזהו המקור למעלת קביעות המקום לתפילה. אמנם, אלמלא שהגמרא הייתה לומדת ש"וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" פירושו ששב להתפלל באותו המקום, לא היינו מבינים זאת מפשט הכתובים, שלכאורה אברהם שב אל המקום לראות את מצבה של סדום אחר ההפיכה בלבד.

ר' יהונתן אייבשיץ מדייק שהגמרא למדה את דבריה מהמילים "אשר עמד שם", העמידה שם היא אותה העמידה להתפלל על סדום ביום אתמול. עוד לא מובן מדוע המעלה של קביעות מקום לתפילה הופכת את האדם להיות מתלמידיו של אברהם אבינו, שעליהם אמרו חז"ל "עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה - מתלמידיו של אברהם אבינו" (אבות ה יט).

הפרישה (או"ח צ כח) ציין למקור אחר ללימוד עניין קביעות מקום מאברהם אבינו, ממה שכתוב "וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי. אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם ה'". (בראשית יג ג-ד). מדוע אם כן לא נקטו חכמים דוגמא זו שהיא מובהקת יותר לעניין חשיבות קביעות מקום לתפילה?

הגמרא (ברכות י:) אומרת: "כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל עליו הכתוב אומר: "ואותי השלכת אחרי גויך" (מלכים א יד ט), אל תקרי גויך אלא גאיך. אמר הקדוש ברוך הוא: לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים". הפגם של אכילה ושתייה אינו פגם בתאוה הגופנית היתירה, אלא פגם דווקא בגאוה. ומדברי חז"ל אנו למדים כי פגם בגאוה הוא דבר שנוגד וסותר את עניין התפילה. ממילא הדבר המקרב את האדם אל התפילה היא מידת הענוה. התפילה מחולקת לב' מדרגות - תפילה ובקשה שאדם מצפה כי יתקיימו, ולמעלה מזה אדם

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

המתפלל לשם תפילה. אדם המתפלל לשם התפילה עצמה יודע כי אפילו אם שערי תפילה ננעלו אין הוא נמנע מלהתפלל, כיוון שערכה של התפילה לא מסתכם בהתקיימות רצונותיו כי אם בה כשלעצמה. מטרת התפילה היא הבעת רחשי הלב בלבד.

אברהם אבינו ידע כי אין צדיקים בסדום, שאם לא כן לא היה הקב"ה מביא על סדום עונש של חורבן וכליה חמורה כל כך. ובכל זאת חש אברהם אבינו את הצורך להתפלל גם בלי לקצור את פירות תפילתו ולקבל את תמורתה. השפת אמת (בשלח שנה תרלא) מבאר את ערכה של תפילה זו: "ואבן עזרא ורמב"ן מקשים על צעקת משה רבנו ע"ה [לפני קריעת ים סוף], הלא הקדוש ברוך הוא הבטיחו שאכבדה בפרעה? וצעקת בני ישראל יש לומר שלא ידעו מזה [שהקב"ה הבטיח שיגיעו להר סיני], כי אין מפורש שמשה רבנו ע"ה הגיד להם... אבל משה רבנו ע"ה למה צעק? אך נראה כי מדרך הצדיק לצעוק אף על מה שנבטח. שמאמר הש"י הוא אחר שלימות פעולותיו של האדם, ותפילה וצעקה בכלל פעולת אדם השלם לאלהיו. ולזאת מה שיהיה נושע ע"י תפילה וצעקה הוא הישועה שנבטח עליו. ונראה שאין מבטיחין באמת רק למי שיודע זה שצריך צעקה גם אחר ההבטחה".

בתפילה, בה אנו מדברים דיבור ישיר עם הקב"ה, זוכים אנו לקרבה עמוקה אליו יתברך. ולכן ערכה אינו תלוי בהתקיימות רצונותינו בה, אלא אפילו אם רצונותינו עתידים להתקיים גם מבלעדיה יש בה ערך עצמי. מה הוא אותו ערך עצמי שבתפילה שמביא לקרבת אלקים? ערכה של התפילה היא בהכנעת האדם והשפלת גאוותו, עד כדי ההכרה וההבנה כי אין לנו לשים מבטחנו בלתי אם בה' יתברך. התפילה מזככת את הנפש ומשאירה חותם על האדם גם בהמשך יומו, בהכרה כי אפס מבלעדי ה' יתברך באמת. בכוחה של התפילה לשחרר אותנו מגאוותנו ולהפוך אותנו לרוחניים יותר. לכן האוכל ושותה קודם התפילה אין תפילתו מתקבלת, משום שכל מגמת התפילה לשחרור האדם מגאוותו וחומריותו נסתרת במה שהאדם מטביע עצמו במצולות החומריות על ידי האכילה והשתיה טרם התפילה.

זוהי הסיבה שהודגשה חזרתו של אברהם למקום התפילה על סדום ולא למקום עשיית המזבח. אברהם אבינו חפץ לחזור למקום בו זכה להתפלל תפילה שלא נבחנת לפי ערכה המעשי ותוצאותיה, אלא תפילה נקייה וזכה שערכה בשל היותה תפילה כנה למול הקב"ה. זוהי התפילה בה אברהם הזכיר "עפר ואפר". זו ההדגשה של המעלה המיוחדת של קביעות המקום לתפילה, לא רק במובן המעשי של המרחב הגיאוגרפי של התפילה, אלא גם ובעיקר המעמד הנפשי שהתפילה היא בעלת מעמד וערך כשלעצמה עד אשר ברצוננו לשוב אליה עוד הפעם. על כן נאמר באדם הזה "אי עניו אי חסיד", שמידה זו בונה בו ענוה שלמה וקניין של תכונת אברהם אבינו - מידת החסד והטוב העצמי.

שבת שלום!

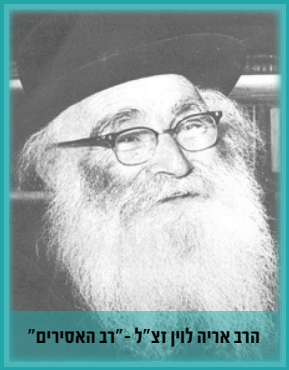
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

מ שנפטר ר' אריה, סר הרב איסר יהודה אונטרמן, הרב הראשי לישראל, לנחם את בני המשפחה האבלים.

אמר להם הרב אונטרמן: "אומרים על אביכם כי 'חכם הרזים' היה. והאמינו לי שכך הוא". משתמהו הבנים על אמירה זו הוסיף הרב אונטרמן ואמר להם: "ומה הייתה חכמתו? חז"ל לימדונו "איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר "מכל מלמדי השכלתי" (תהלים קיט צט)". ואכן אביכם הדגול נוהג היה להתאבק בעפר רגליהם של גדולי ישראל, בתקווה שילמד ממעשיהם הטובים".

(צדיק יסוד עולם עמ' 279)

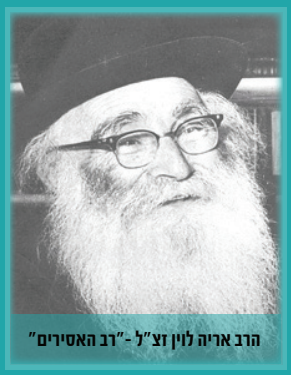
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בקידוש ליל שבת מתחילים אנו באמירת "ויכלו", שכפי שלמדנו בעבר יש להזכירו ג' פעמים בליל שבת (בתפילת עמידה, לאחריה עם כל הציבור קודם מעין שבע ובשעת קידוש הלילה). מרן השלחן ערוך (רעא י) פסק ש"אומר ויכלו מעומד". אמנם הרמ"א כתב כי "יכול לעמוד בשעת הקידוש, ויותר טוב לישב. ונוהגים לישב אף בשעה שאומר "ויכלו", רק כשמתחיל עומדין קצת לכבוד השם, כי מתחילין "יום השישי ויכלו השמים" ונרמז השם בראשי תבות". אמנם המקובלים כתבו כי יש לעמוד לאורך כל הקידוש, כפי שעומדים בשעת החופה והקידושין (שער הכוונות הו"ד כה"ח רעא ס"ק סב, סידור השל"ה). אמנם הנוהגים לקדש בעמידה צריכים להקפיד להיות סמוכים יחדיו לשולחן ולמקדש, שאם לא כן יש בזה שאלה ביחס לקביעותם יחד בקידוש. ולמעשה כל אחד יעשה כמנהג אבותיו.

בכל אופן את השתייה נעשה כשאנו ישובים על הכסא, משום קידוש במקום סעודה, ועוד שהוא דרך ארץ לשתות בישיבה. אמנם הרבי האמרי אמת מגור היה נוהג לשתות בעמידה משום חיבוב מצוה, אך רובא דעלמא מקפידים לשתות בישיבה.

משום הזכרת ראשי התבות של שם ה' מתחילים מאמירת "יום השישי", וכיוון שהוא סוף הפסוק המתחיל במילים "ויהי ערב ויהי בוקר" נוהגים לפתוח במילים אלו בלחש. וערוך השלחן (רעא כה) סבר כי לפי זה יש להתחיל מתחילת הפסוק "וירא אלקים...". ולדעת הרמ"א (שם) והאר"י די להתחיל במילים "יום השישי ויכלו השמים" ואין בכך כל חסרון.

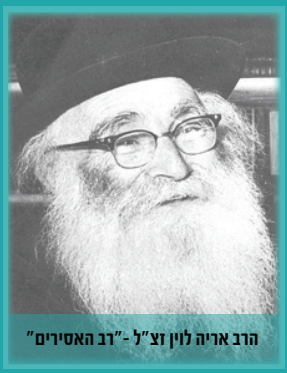
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם מותר לשים מכשיר בייביסיטר ליד תינוק בן חודשיים שסובל מקוצר נשימה?

תשובה | מותר לכתחילה כי יש כאן חשש פיקוח נפש, אבל סתם אמא לחוצה שתינוקה לא יפסיק לנשום, זה אוושא מילתא ולא כבוד השבת (שבה"ל ח"א סי' רל), על אף שאין בזה איסור, כי המכשיר פועל כל הזמן ואין בו שום שינוי על ידי נשימות התינוק, אבל כאמור אין זה מכבוד השבת.

שאלה | יש עליי בודק לחץ דם במשך 24 שעות שמכסה את כל שטח הקיבורת, מה עליי לעשות עם הנחת תפילין מחר?

תשובה | אם אתה יכול להוריד לכמה דקות את הקשירה ולהניח תפילין של יד ושל ראש, ולברך ולקרוא קריאת שמע - מה טוב. באם אין יכול, וכשאלה כבודו הוא הדין במקרה של גבס על היד, דעת הפמ"ג (סי' כז א"א סק"א) להניח על יד ימין. אולם הוא יחיד בדבר וכל הפוסקים (עי בביה"ל, חלקת יעקב (ח"ב סי' מג) ומנח"י (ח"ב סי' מו)) הכריעו שמניחים את התפילין של יד על הגבס, ומברכים האשכנזים שתי ברכות על תפילין של ראש - "להניח" ו"על מצות" והספרדים מברכים ברכה אחת "על מצות".

אגב באותו ענין, אם אדם עם רטיה על הראש ואין מקום להנחת תפילין של ראש - מניח תפילין של יד ומברך "להניח" על שתיהם לאשכנזים ולספרדים "על מצות" על שתיהם. ואם גם היד וגם הראש רח"ל כולם מגובסים מניחים תפילין בלי ברכה. אבל אני הקטן חושב שיש לציין את דברי המשנה הלכות (ח"ג סי' ג) וספק הבנתו של המנח"י (שם) שיש הבדל בין רטיה דקה לגבס, כי הגבס כ"כ קשה שזה נחשב כמו שאדם הניח עץ על היד ועליו את התפילין, ולכן דברי הפמ"ג להניח על יד ימין עם ברכה כ"כ נראים ברורים, אבל כאמור זו לא הכרעת הפוסקים וההכרעה כנ"ל.

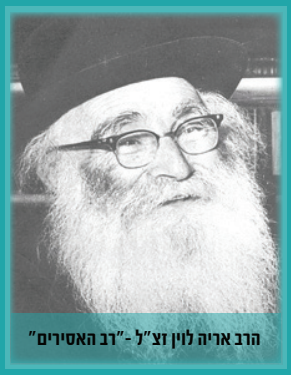
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שלום ילדים, מה שלומכם? איך אתם מרגישים?

אנחנו אחרי הפרידה של אברהם מהמשפחה שלו, החברים, מהבית בחרן והמסע הארוך לכנען.

השבוע אנחנו נגלה אוצר שילווה אותנו כל בוקר. מוכנים? מתחילים

בבוקר, כשמגיע הזמן להתעורר, אתם מעדיפים לישון או מחכים להתעורר ולהתארגן לקראת היום שבא?

אתם אוהבים לדעת מראש מה יהיה היום או מעדיפים להיות מופתעים ממה שיבוא?

קרה לכם שהלכתם לישון בלילה ולא הצלחתם להירדם מהתרגשות ממה שמחכה לכם מחר?

למשל, פגישה עם מישהו שחיכיתם הרבה זמן לפגוש, אדם חשוב או אירוע מרגש במשפחה או בלימודים? אולי נסיעה מיוחדת? מרוב התרגשות לא מצליחים להירדם. איזו תחושה מיוחדת של ציפייה...

בערב בזמן שאנחנו הולכים לישון ומכבים את האור בחדר השינה שלנו, גם השמיים מתכסים בחושך. בלילה, אם לא נרדמים, אפשר ממש להתבונן בירח ובכוכבים מאירים ולשמוע את השקט מתחיל להתגלות. אם זוכים להתעורר בבוקר מוקדם, לפני הזריחה, אפשר להתבונן על השמיים של הלילה ולראות איך לאט לאט, מתוך השקט והחושך מופיעים צבעים דקים של אור ורוד, כתום, צהוב בשמים והאור מתחבא ומתגלה, השמיים מתחילים להאיר מעט, מתכוננים לבוא השמש, להתרגש ברגעים המיוחדים האלו, בצבעים המתחלפים בשמיים, עד שרואים את השמש מתגלה לאט לאט והחושך שהולך ונעלם מתחלף באור זוהר ומאיר את העולם ואת היום. ככה כל בוקר מתחיל בהתרגשות לקראת היום הבא. כשאנחנו קמים מהשינה בבוקר, מתארגנים ומכינים את עצמנו ליום החדש, אנחנו יכולים להרגיש איך אברהם כל יום התעורר מוקדם בהתרגשות, התארגן בזרידות לקראת התפילה, המפגש היומי עם ה'. "וישכם אברהם בבוקר", לקום מוקדם כל בוקר, להתבונן בעלות השחר, בשמיים מחליפים את החושך באור, להתפעל מהצבעים והיופי ולהרגיש את השמחה כל בוקר מחדש. יהי רצון שנזכה להתרגש גם אנחנו כל יום מחדש לקראת היום שבא אלינו.

בואו נשחק משחק שיעזור לנו להבין איך זה מרגיש להיות במקום שצריך להכיר מחדש

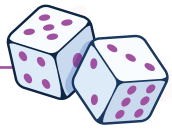

משחק

יושבים במעגל ומניחים במרכז חבילת שוקולד, צלחת, סכין ומזלג, מעיל, כובע, סינר וקוביה. מעבירים קוביה במהירות בין כל המשתתפים, מי שיש לו 6 בקוביה, לובש את הסינר, הכובע, המעיל ומתחיל לאכול את השוקולד בסכין ומזלג עד שמשתתף אחר זוכה ב6 בקוביה, הראשון מפסיק ומעביר את הבגדים לשני שממשיך לאכול את השוקולד בסכין ומזלג עם כל הבגדים ושוב עד שנגמרת החבילה

כמים חיים לילדים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

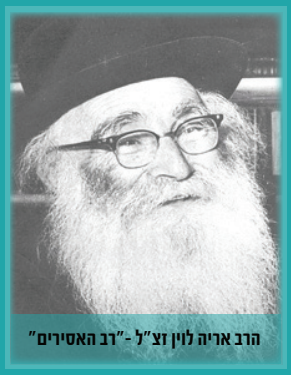

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

סיפור לאורו של ר' אריה

בשנים האחרונות בהן חי ר' אריה, כשהיה מאוד חלש, הלך הרב לבקר תינוק שנולד למשפחתו של יעקב דוד פרלין. ההורים של התינוק התפלאו שהרב הגיע מרחוק, כשהוא חלש וגם היה זה יום חם. הרב אמר להם: באתי לקיים מצוות ביקור חולים, זה היום השלישי אחרי הברית מילה וכתוב בתורה שה' הגיע לבקר את אברהם אבינו ביום השלישי אחרי הברית מילה, שנזכה ללכת בדרכי ה'.

ר' אריה היה עוזר לאחרים ועונה לכל מי שפנה אליו בפנים מאירות והיה יעקב דוד אברמסקי רואה את הרב הולך ברחוב ומשתדל שלא לדבר איתו הרבה, לא לעכב אותו אלא רק לומר שלום לרב, כי ידע שהרב בדרך לברית, בדרך לעזור לילד, או שהיה הרב הולך אצל אסירים, מעודד אותם ומזכיר להם כי הכל בידי שמיים ובעזרת ה' הכל יסתדר. תמיד היה הרב שליח מצווה. גם כשהיה מנחם אבלים היה מזכיר להם שה' איתנו ויש לנו על מי להישען.

ילדים יקרים, זכינו ללמוד מאברהם אבינו ומר' אריה לקום מוקדם בהתרגשות, להתארגן בזריזות, להתפעל כל יום מחדש מהמתיקות בחיים שלנו, לעשות טוב, לעזור, לשמח אחרים, להמתיק את היום, שבעזרת ה' נוכל תמיד להתקדם ולעשות טוב יותר. יהי רצון שנזכה גם אנחנו להרבות במעשים טובים.

שבת שלום!